

Požiaro-technické zabezpečenie v zariadeniach pre seniorov v Skalickom okrese

Fire-technical Security in Facilities for the Elderly in the Skalica district

Michal Ličko, Martina Štepanovská, Michal Oláh, Ivan Baláži, Lucia Kimpanová

Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, n.o., Bratislava

Inštitút sociálnej práce a ošetrovateľstva MUDr. Pavla Blahu, Skalica

Recenzent/Review: doc. PhDr. Zlata Ondrušová, PhD.

doc. PhDr. Marek Stachoň, PhD.

Submitted/Odoslané: 10. 12. 2023

Accepted/Prijaté: 04. 01. 2024

Abstrakt

Klienti v zariadeniach pre seniorov majú mať dôstojné podmienky na prežitie svojho dôchodku a mali by sa cítiť v bezpečí. Ohrozenie bezpečnosti seniorov v zariadeniach pre seniorov zahŕňa situácie ako ohrozenie neúmyselnými nehodami a úrazmi, ako sú napr. aj sviečky na izbách, kde senior si chce zaspomínať na zosnulého manžela/manželku alebo seniori fajčiari. Z hľadiska včasnej evakuácie býva častým problémom práve zdravotný stav a zdravotné problémy klientov v týchto zariadeniach, Informovanosť pracovníkov, oboznamovanie s evakuáciou, so správnym protipožiarnymi postupmi, ale aj nácvik evakuácie klientov sú základné

predpoklady včasnej reakcie na možné ohrozenie klientov.

Kľúčové slová: Požiaro-technické zabezpečenie. Zariadenia sociálnych služieb. Klient

Abstract

Clients in retirement homes to have decent conditions to live out their retirement and feel safe. Threats to the safety of seniors in retirement facilities include situations such as the threat of unintentional accidents and injuries, such as candles in rooms where a senior wishes to remember a deceased spouse or seniors who smoke. In terms of early evacuation, a frequent problem is the health status and health problems of the clients in these facilities, Awareness of staff, familiarization with evacuation, with

proper fire safety procedures, but also training on how to evacuate clients are basic prerequisites for an early response to possible threats to clients.

Keywords: Fire-technical security. Social services facilities. Client

Starnutie je celoživotný vývojový proces, všeobecne sa dá povedať že, človek starne od okamžiku svojho narodenia. *„Starnutie je pre nás všetkých veľmi dôležitá osobná skúsenosť, keďže starneme všetci, rodičia, deti, priatelia a je to nezvratný proces, pri ktorom sa strácajú duševné a fyzické sily.“* (Ondrušová, 2011).

Starostlivosť o seniorov, ktorí sa nemôžu z akéhokoľvek dôvodu už viac o seba starať, by mala patriť medzi morálne povinnosti našej spoločnosti. *„Ten kto využíva sociálnej služby, je označovaný, ako užívateľ, pripadne klient. V prípadoch, keď sa chce zdôrazniť jeho úloha ako partnera poskytovateľa, schopného podieľať sa na definovaní kontraktu o službu, požíva sa pre neho aj výraz zákazník.“* (Draganová a kol., 2006, s. 82).

Požiaro-technické zabezpečenie v zariadeniach seniorov je vo všeobecnosti dôležitou témou, pretože starší ľudia môžu

mať rôzne fyzické a mentálne obmedzenia, ktoré zvyšujú ich zraniteľnosť v prípade núdzových situácií, najmä v prípade požiaru.

Starší ľudia patria medzi rizikovú skupinu pri požiaroch pretože môžu mať obmedzenú pohyblivosť, sluch a zrak, čo môže do veľkej miery ovplyvňovať ich schopnosť reagovať na nebezpečenstvo v prípade vypuknutia požiaru. Zároveň môžu mať tiež chronické zdravotné problémy, ktoré sťažujú ich evakuáciu alebo reakciu na rýchlo sa šíriaci požiar. Z uvedeného dôvodu je nevyhnutné, aby sa v týchto zariadeniach minimalizovalo riziko vzniku požiarov a aby sa v prípade núdze zabezpečila rýchla evakuácia klientov zariadenia. Zároveň personál v zariadení pre seniorov by mal byť pravidelne školený v oblasti požiarnej bezpečnosti a evakuácie. Tieto školenia by mali zahŕňať správne postupy pri evakuácii, použitie hasiacich prístrojov a spoluprácu so záchrannými zbraňami.

V neposlednom rade je potrebné pravidelne organizovať evakuačné cvičenia, ktoré predstavujú pravidelný tréning a prípravu na evakuáciu v prípade požiaru. Informovanie seniorov o správnych postupoch v prípade požiaru zlepšuje ich schopnosť rýchlejšie reagovať

a bezpečne sa evakuovať z budovy zariadenia.

Za dlhodobú sociálno-zdravotnú starostlivosť sa považuje súbor služieb, ktorú slúžia osobám na pomoc ďalšej osoby pri rôznych denných činnostiach počas dlhšej doby. „Hlavnou zásadou i cieľom sociálnej zdravotnej starostlivosti o seniorov je snaha čo najdlhšieho udržania starších ľudí v ich pôvodnom, rodinnom prostredí. Toto prostredie je pre nich najoptimálnejšie a prioritné. Rodina je najdôležitejším prvkom v pomoci staršiemu človeku vyrovnáť sa so zmenami, ktoré prináša starnutie.“ (Hegyí, Štefan, 2010, s. 62).

Zariadenie pre seniorov je zariadenie, ktoré poskytuje sociálnu službu a jeho činnosť podlieha zákonu č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách v znení neskorších predpisov, kde sa v § 35 ods. 1. až 4. uvádza:

1) V zariadení pre seniorov poskytuje sociálna služba:

- a) fyzickej osobe, ktorá dovŕšila dôchodkový vek a je odkázaná na pomoc inej fyzickej osoby a jej stupeň odkázanosti je najmenej IV podľa prílohy č. 3, alebo

- b) fyzickej osobe, ktorá dovŕšila dôchodkový vek a poskytovanie sociálnej služby v tomto zariadení potrebuje z iných vážnych dôvodov.

2) V zariadení pre seniorov sa

- a) Poskytuje
1. pomoc pri odkázanosti na pomoc inej fyzickej osoby,
 2. sociálne poradenstvo,
 3. sociálna rehabilitácia,
 4. ubytovanie,
 5. stravovanie,
 6. upratovanie, pranie, žehlenie a údržba bielizne a šatstva,
 7. osobné vybavenie

- b) utvárajú podmienky na úschovu cenných vecí,

- c) zabezpečuje záujmová činnosť

3) V zariadení pre seniorov sa zabezpečuje aj ošetrovateľská starostlivosť, ak neposkytuje zariadenie pre seniorov ošetrovateľskú starostlivosť podľa § 22.

V zariadení pre seniorov možno poskytovať sociálnu službu najviac pre 40 prijímateľov sociálnej služby v budove zariadenia“

Úlohou zariadení pre seniorov je tento prechod im čo najviac zjednodušiť pri dodržiavaní základných ľudských práv. Sociálna služba v zariadeniach pre seniorov podľa § 13 ods. 5 zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách v znení neskorších predpisov „sa poskytuje pobytová sociálna služba v zariadení, ak súčasťou sociálnej služby je ubytovanie. Pobytová sociálna služba sa poskytuje ako celoročná sociálna služba alebo týždenná sociálna služba. Týždenná sociálna služba sa neposkytuje počas sobôt a nediel, štátnych sviatkov a ďalších dní pracovného pokoja; ak štátny sviatok alebo ďalší deň pracovného pokoja pripadne na pracovný deň, možno týždennú sociálnu službu poskytovať aj počas týchto dní. Pobytovú sociálnu službu možno maloletému dieťaťu poskytnúť len s písomným súhlasom zákonného zástupcu, osobe pozbavenej spôsobilosti na právne úkony len s písomným súhlasom fyzickej osoby, ktorú súd ustanovil za opatrovníka“.

Podľa vyššie spomínaného zákona sú zariadenia pre seniorov povinné dodržiavať všetky predpisy na úseku požiarnej

ochrany a protipožiarnej bezpečnosti stavieb. Zariadenia pre seniorov v okrese Skalica sú povinné raz za rok vykonať cvičný požiarnej poplach s evakuáciou klientov podľa zákona č. 314/2001 Z. z. o ochrane pred požiarimi. Podľa § 5 písm. e) predmetného zákona „Právnická osoba a fyzická osoba-podnikateľ na účely zabezpečenia podmienok na účinné zdolávanie požiarov je povinná, ak tento zákon neustanovuje inak, vykonať najmenej raz za 12 mesiacov cvičný požiarnej poplach v objektoch právnickej osoby a fyzickej osobe-podnikateľa, v ktorých nie sú jednoduché podmienky na evakuáciu osôb, zásady posudzovania objektov z hľadiska podmienok evakuácie osôb ustanoví všeobecne záväzný právny predpis, ktorý vydá ministerstvo.“

Na predchádzanie vzniku požiarov v budovách, resp. zariadeniach kde sa poskytuje sociálna služba seniorom je povinnosť mať k dispozícii aj technika protipožiarnej služby. Podľa § 4 písm. p) zákona č. 314/2001 Z. z. o ochrane pred požiarimi „právnická osoba a fyzická osoba-podnikateľ na účely predchádzania vzniku požiarov je povinná, ak tento zákon neustanovuje inak, zabezpečiť plnenie ustanovených povinností a určených úloh na úseku ochrany pred požiarimi osobami, ktoré

majú požadovanú odbornú spôsobilosť alebo osobitné oprávnenie.“ (§ 4 písm. p) zákona č. 314/2001 Z. z. o ochrane pred požiarmi).

Technik požiarnej ochrany vykonáva úlohy spojené s výkonom tejto funkcie v zariadeniach pre seniorov na základe pracovno-právneho vzťahu, na živnosť alebo dodávateľsky. „Technikom požiarnej ochrany, špecialistom požiarnej ochrany alebo preventivárom požiarnej ochrany obce môže byť len fyzická osoba s odbornou spôsobilosťou. Ústredný orgán, právnická osoba a fyzická osoba-podnikateľ zabezpečuje prostredníctvom technika požiarnej ochrany plnenie týchto povinností:

- vykonávanie preventívnych protipožiarnych prehliadok,
- určovanie miest so zvýšeným nebezpečenstvom vzniku požiaru a počtu členov protipožiarnych hliadok,
- vykonávanie školenia o ochrane pred požiarmi a odbornej prípravy protipožiarnych hliadok,
- vypracúvanie, vedenie a udržiavanie dokumentácie ochrany pred požiarmi v súlade so skutočným stavom,

- určovanie požiadaviek na protipožiarnu bezpečnosť pri užívaní stavby a pri zmene v užívaní stavby,
- organizovanie a vyhodnocovanie cvičných požiarnych poplachov.“ (§ 9 ods. 1 a 2 zákona č. 314/2001 Z. z. o ochrane pred požiarmi).

Jednou z ďalších povinností, ktoré majú zariadenia pre seniorov je vyhotovenie evakuačných plánov na včasnú evakuáciu klientov a zamestnancov zo zariadenia.

Podľa § 28 ods. 3 vyhlášky o požiarnej prevencii č. 121/2002 Z. z. „požiarneho evakuačného plánu vypracúva technik požiarnej ochrany. Grafická časť požiarneho evakuačného plánu sa umiestňuje pri každom vstupe na podlažie. V stavbách, v ktorých sa poskytujú služby na základe zmluvy o ubytovaní, sa grafická časť požiarneho evakuačného plánu umiestňuje na viditeľnom mieste v každej ubytovacej jednotke pri vstupe na únikovú cestu.“

Evakuácia je jedna z najdôležitejších činností pracovníkov zariadenia pre seniorov, ale aj pre príslušníkov Hasičského a záchranného zboru. Prvotná

informácia, ktorú si vyžiada veliteľ pri príjazde na miesto udalosti od službu konajúceho zamestnanca je počet evakuovaných klientov zo zariadenia a požiaro-evakuačný plán budovy. *Pri úniku osôb po schodoch dolu, bolo pozorované, že osoby museli opakovane odpočívať. Istota pohybu osôb bola vždy väčšia pri pohybe hore schodmi, ako pri pohybe dolu schodmi. Únikové cesty a súvisiace technické zariadenia musia byť navrhnuté tak, aby zaisťovali únik osôb tiež s určitým obmedzením.* (Folwarczny, Pokorný, 2021, s. 56).

Pri vzniku mimoriadnej udalosti v zariadeniach pre seniorov je jedným z najnáročnejších úkonov. Hneď v počiatku dochádza k stresu a panike a môže sa veľmi ľahko dostaviť iracionálne správanie klientov ale aj zamestnancov zariadenia. V stave bezprostredného ohrozenia sa môže ľahko rozpadnúť aj dovtedy dobre známy postup, ako postupovať pri vzniku požiaru a prevládnu ľudské pudy, inštinkty a iracionalita človeka. Problémom spojeným s nežiaducimi príznakmi paniky, ktoré sa môžu vyskytnúť počas núdzovej situácie, možno predísť pravidelným vykonávaním evakuačných cvičení, vrátane potrebnej koordinácie činností osôb zodpovedných za vykonanie evakuácie. Ľudia ubytovaní v sociálnych

zariadeniach a domovoch dôchodcov sú nepochybne jednotlivci, ktorí nie sú dostatočne pripravení na stres z požiaru a môžu ľahko podľahnúť davovej psychóze a panike.

Zároveň je potrebné vziať do úvahy aj skutočnosť, že akákoľvek príprava alebo výcvik na riešenie mimoriadnej udalosti nedokážu človeka stopercentne pripraviť na danú situáciu a stav ohrozenia. Nikto nemôže predvídať, aká bude skutočná reakcia ohrozených osôb. Je však dôležité uvedomiť si, že rizikom je aj nepomer medzi počtom osôb, ktoré je potrebné z budovy evakuovať a počtom osôb, ktoré sú schopné evakuáciu riadiť. Typickým príkladom pre zabezpečenie evakuácie osôb s obmedzenou pohyblivosťou a pre osoby, ktoré sú imobilné je vybudovanie evakuačného výťahu popripade evakuačnej rampy, alebo zadováženie si evakuačnej podložky.

Zariadenia a technické prostriedky na evakuáciu zo zariadenia

Zabezpečenie zariadení pre seniorov proti požiaru, je téma s ktorou sa tak často klienti, ktorí si vyberajú zariadenie nezaoberajú. Veľa krát sa riešia otázky, ako zaplatiť pobytovú službu v zariadení, poskytuje zariadenie dostatočnú kvalitu sociálnych služieb na každodenné

uspokojenie potrieb klientov. Riadiaci manažment rieši otázku peňažných prostriedkov z hľadiska, správneho chodu a fungovania zariadenia pre seniorov a veľa krát sa snažia získať peniaze napr. na evakuačné podložky od sponzorov, alebo cez rôzne grantové výzvy.

Nie vo všetkých zariadeniach je vhodné využívať rovnaký postup pri vyhlasovaní všeobecného poplachu. *„Je veľmi dôležité doplniť, že v rámci objektov sociálnych služieb existujú zariadenia, kde je veľmi žiadané informovať výhradne zamestnancov, respektíve nie je žiaduce vyhlasovanie všeobecného poplachu. Ide hlavne o domovy so zvláštnym režimom (napr. s osobami s Alzheimerovou chorobou), kde klasický výstražný signál – siréna alebo správa evakuačného rozhlasu – môže spôsobiť paniku, na ktorú sú klienti veľmi náchylní. Môže sa to tiež odraziť v zmene chovania sa klientov, respektíve ich chovanie sa môže stať nepredvídateľným a evakuácia sa tým spomalí. EPS, ktorá má evakuáciu uľahčiť, je potom kontraproduktívna.“* (Požární bezpečnosť v pobytočných zariadeniach sociálnej péče – metodika, 2021).

Evakuačné výťahy

Evakuačné výťahy podľa zákona o ochrane pred požiarom č. 314/2001 Z. z.

v znení neskorších predpisov patria medzi požiarne zariadenia, ktoré slúžia na zabezpečenie evakuácie osôb. Evakuačné výťahy sú teda zriadené a v takých budovách, kde by bola evakuácia len po schodisku náročná a komplikovaná z dôvodu obsadenia priestorov osobami s obmedzenou schopnosťou pohybu, alebo osobami neschopnými samostatného pohybu.

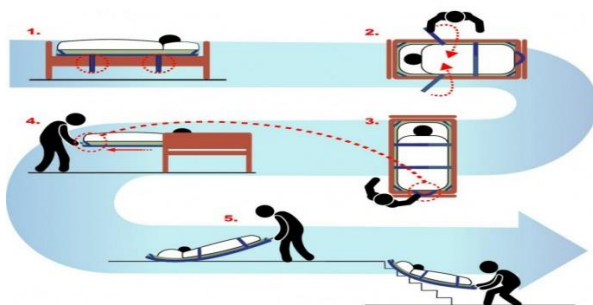
Musia taktiež spĺňať špecifické podmienky, musí mať náhradný zdroj energie (agregát na naftu), doba jazdnej dráhy nesmie presiahnuť 2,5 minúty, kabína musí byť vyhotovená z nehorľavého materiálu, kabína sa nesmie zastaviť medzi poschodiami a znemožniť vystupovanie.

Evakuačný výťah musí byť riadne označený nápisom „EVAKUAČNÝ VÝŤAH“ ak sa v objekte nachádza, aj iný výťah, musí byť aj tento výťah označený ako „TENTO VÝŤAH NESLÚŽI NA EVAKUÁCIU“. (§ 58 ods. 1 Vyhlášky MV SR č. 94/2004 Z. z., ktorou sa ustanovujú technické požiadavky na protipožiarnu bezpečnosť pri výstavbe a pri užívaní stavieb).

Evakuačná podložka

Evakuačná podložka sa umiestňuje medzi lôžko a matrac, ku ktorému je

pripevnená pomocou elastických popruhov v rohoch podložky. Evakuačná podložka je vybavená pevnými fixačnými pásmi so suchým zipsom, ktoré sa zapnú, aby klient zafixovaný a neprišlo k úrazu počas jeho evakuácie. Vďaka evakuačnej podložke je možné vykonať evakuáciu ležiacej osoby aj vo veľmi stiesnených priestoroch, ako aj po schodisku. Presun evakuovaného do bezpečia pritom zvládne aj jedna osoba, avšak je potrebné, aby bola na jej používanie riadne zaškolená. Z uvedeného dôvodu je potrebné pri každom nácviiku požiaru potrebné pracovať aj s evakuačnými podložkami, ak sú k dispozícii.

Obrázok 1 Evakuácia klienta s použitím evakuačnej podložky

Zdroj: <https://vitamed.sk/sk/nemocnicne-lozka/364-plb-lb41-h40lb41-h45-nemocnicne-lozko.html>

Obrázok 2 Evakuácia klienta s použitím evakuačnej podložky

Zdroj: OR HaZZ Skalica

Elektronický požiarový systém

V súčasnej legislatíve rozoznávame dva diametrálne odlišné typy detekcie požiaru. Ide o zariadenie elektronickej požiarnej signalizácie (§ 88 vyhlášky MV SR č. 726/2002 Z. z.) a hlasovú signalizáciu (§ 90 vyhlášky MV SR č. 726/2002 Z. z.). Zariadením elektronickej požiarnej signalizácie musí byť vybavená stavba:

- a) určená na ubytovanie viac ako 20 osôb, ktorá má konštrukčný celok zmiešaný alebo horľavý
- b) určená na ubytovanie viac ako 50 osôb, ktorá má konštrukčný celok nehorľavý,
- c) zdravotníckeho zariadenia s lôžkovou časťou,

d) v ktorej je vnútorný zhromažďovací priestor.

Hlasovou signalizáciou musia byť vybavené stavby,

a) v ktorých sú zhromažďovacie priestory,

b) uvedené v § 88 ods. 1 a 2,

c) v ktorých sa predpokladá postupná evakuácia osôb,

d) v ktorých je viac ako 200 osôb, okrem stavieb určených na bývanie.

Úroveň pripravenosti zariadení sociálnych služieb na evakuáciu v okrese Skalica

Hlavným cieľom nášho výskumu bolo zistiť úroveň pripravenosti zariadení pre seniorov v okrese Skalica z pohľadu možných vplyvov požiarneho rizika a pripravenosti na evakuáciu klientov z týchto zariadení pre seniorov. Vlastný výskum sme realizovali v zariadeniach sociálnych služieb, ktoré sú situované v okrese Skalica a to zariadenia pre seniorov v Mokrom Háji, v meste Holíč, v meste Gbely, v obci Unín, v obci Brodské a zariadenia pre seniorov v meste Skalica Jesénia a Pod Hájkom. V rámci výskumu sme využili zmiešanú metodológiu, kedy boli využité metódy rozhovoru, dotazníku, aktívneho

pozorovania a literárnej rešerše. Pri realizovaní dotazníkovej formy získavania informácií ale aj formy rozhovoru sme pre náš výskum ako participantov oslovili jednotlivých riaditeľov spomínaných zariadení. Distribúcia dotazníkov ako aj realizácia rozhovorov prebiehala formou osobného kontaktu.

Vychádzali sme zo stanovených hypotéz:

Hypotéza č. 1 Zariadenia pre seniorov v Skalickom okrese vo väčšine nedisponujú dostatočným materiálo-technickým vybavením na potrebnú evakuáciu klientov – evakuačnými podložkami.

Hypotéza č. 2 V prípade vypuknutia požiaru v zariadení pre seniorov v nočných hodinách, zariadenia pre seniorov v Skalickom okrese nedisponujú dostatočným množstvom personálu potrebného na evakuáciu.

Hypotéza č. 3 Väčšina zariadení pre seniorov v Skalickom okrese nedisponuje a nerealizuje cvičný poplach v spolupráci s príslušníkmi HaZZ

Z protipožiarneho hľadiska sú zariadenia pre seniorov v okrese Skalica rozdielne vybavené a veľké rozdiely sú aj vo vybavení materiálnych prostriedkov

určených na včasnú evakuáciu klientov zo zariadenia, akými sú napr. evakuačné podložky, evakuačné výt'ahy, a pod. Z výsledkov výskumu vyplýva že osoby, ktoré sú imobilné alebo používajú pomôcky na premiestňovanie by mali mať pod matracmi evakuačnú podložku. Klientov, ktorí nemali evakuačnú podložku a boli imobilní, nevedeli ošetrovatel'ky v dostatočne krátkom čase evakuovať. Z našich zistení vyplynulo, že štyri zariadenia zo siedmich nie sú vôbec vybavené evakuačnými podložkami. Z uvedeného dôvodu sme pristúpili k verifikácii hypotézy č. 1. Odporúčaním pre prax je dovybaviť tieto zariadenia pre seniorov evakuačnými podložkami podľa počtu imobilných klientov v danom zariadení. Vzhľadom k tomu, že zariadenia častokrát bojujú s nedostatkom finančných prostriedkov je potrebné aby sa na ich obstaraní podieľali aj zriaďovatelia – obce alebo vyššie územné celky. Do úvahy prichádza aj spolupráca viacerých zariadení v Skalickom okrese a ich centrálné obstaranie, aby sa dosiahla čo najvyššia finančná úspora pri ich nákupe.

V kvantitatívnom výskume sme sa pri aktívnom pozorovaní ďalej stretli s mobilnými posteľami, ktoré sa dajú premiestňovať a takýmto spôsobom by sa dali evakuovať na voľné priestranstvo

spolu s imobilnými klientmi. Problém je však v tom že šírka dverí v zariadení nie je dostatočne veľká na evakuáciu týchto postelí. Preto odporúčaním pre prax je zväčšiť šírku vstupných dverí v izbe pre lepšiu manipulovateľnosť týchto postelí pri imobilných klientoch, ktorí nemajú evakuačné podložky. V kvalitatívnom výskume sme pri rozhovoroch s riaditeľkami pozorovali kladný prístup k používaniu evakuačných podložiek a hľadania finančných možností na ich obstaranie.

Zo zistení ďalej vyplýva, že vo všetkých siedmich zariadeniach sa ako nedostačujúci javí počet slúžiaceho personálu na nočných zmenách. Ak v noci vypukne požiar, na hasenie požiaru a evakuáciu ľudí nie je dostatok personálu, resp. počet klientov zariadenia niekoľkonásobne prevyšuje počet slúžiaceho personálu. V prílohe č. 1. Zákona č 448/2008 Z.z. o sociálnych službách v znení neskorších predpisov sa stanovuje minimálny počet zamestnancov na poskytovanie sociálnej služby s prihliadnutím na ich zdravotné komplikácie. Zákon však neustanovuje minimálny počet zamestnancov na nočných zmenách, iba celkový počet zamestnancov na počet prijímateľov sociálnej služby na jedného zamestnanca

v zariadení. Čím menej slúžiaceho personálu tým menšia šanca na evakuáciu väčšieho počtu klientov. Slúžiaci personál je častokrát nedostačujúci a nie je schopný evakuovať za tak krátky čas týchto klientov. Z výsledkov vyplynulo, že zariadenia sa ani nepokúšali evakuovať klientov zo zariadení pri nízkom počte ošetrovateliek na nočných zmenách, pretože pri plnej prevádzke šiestich ošetrovateliek dokázali evakuovať jedného klienta do príchodu príslušníkov hasičského a záchranného zboru. Vo väčších zariadeniach pre seniorov sú 4 ošetrovatelky na 144 klientov a v menších zariadeniach pre seniorov je na 18 klientov jedna ošetrovatelka. Vo väčšine zariadení sú na nočných zmenách dve ošetrovatelky na niekoľkonásobne väčší počet klientov a na veľké niekoľkopuschodové zariadenia. Z vyššie uvedených výsledkov sme pristúpili taktiež k verifikácii hypotézy č. 2. Nedostatok personálu v domove seniorov na nočných zmenách považujeme za vážny problém, ktorý môže mať negatívny vplyv na riešenie krízovej situácie. Odporúčaním pre prax je pokúsiť sa rekrútovať nový personál a to formou náborovej kampane, prostredníctvom úradov práce alebo personálnej agentúry. Zároveň je potrebné zlepšiť pracovné podmienky pre nočných

zamestnancov vrátane zlepšenia finančných podmienok, čo by mohlo motivovať súčasných zamestnancov a prilákať nových zamestnancov. V neposlednom rade prichádza do úvahy aj spolupráca s miestnymi inštitúciami, či už partnerstvá so strednými a vysokými školami alebo inými inštitúciami zaoberajúcimi sa starostlivosťou o seniorov.

Z výsledkov výskumu ďalej vyplýva skutočnosť, že viac ako polovica zariadení pre seniorov v Skalickom okrese neprecvičuje dostatočným spôsobom tzv. cvičný požiarne poplach, a to aj v spolupráci s Hasičskými a záchranným zborom. Zariadenia organizujú cvičenia, ktoré sú však častokrát len „na papieri“, aby bola splnená zákonná povinnosť realizovať cvičný požiarne poplach najmenej raz za 12 mesiacov. Najväčší problém pri nácviku evakuácie je skutočnosť, že do nácviku sú málokedy zapojení aj všetci klienti takéhoto zariadenia. V jednoduchosti povedané – zamestnanci zariadenia si nacvičia, resp. povedia ako treba postupovať v prípade požiaru, ktorou cestou a ako by prebiehala evakuácia. Nevyskúšajú si však reálne evakuovať všetkých imobilných klientov aj s ich posteľami. Na základe výsledkov nášho výskumu sme mohli

prístupit' k verifikácii hypotézy č. 3. Na základe uvedeného odporúčame pravidelne organizovať cvičenia a simulácie, ktoré zahŕňajú rôzne scenáre požiarov a núdzových situácií. Tieto cvičenia by mali byť čo najviac realistické a malo by sa na nich zúčastňovať aj čo najväčší počet imobilných klientov. Cvičenia so zameraním na evakuáciu klientov zo zariadenia je potrebné organizovať aj v spolupráci s Hasičským a záchranným zborom Skalica so sídlom v Holíči. Pravidelné cvičenie evakuácie a požiarnej prevencie pomáhajú zlepšiť reakčnú schopnosť v prípade požiaru a zvyšujú sebavedomie zamestnancov v prípade núdzovej situácie. Zároveň je dôležité určiť si osobu, ktorá bude organizovane riadiť evakuáciu, či už po poschodiach, alebo po chodbách. Pri vzniku mimoriadnej udalosti v zariadeniach je okamžite vyrozumená jednotka Hasičského a záchranného zboru v Skalici, so sídlom v Holíči. Po príchode na miesto udalosti si veliteľ vyžiada zoznam klientov, ktorí sa nestihli evakuovať. Z uvedeného dôvodu je potrebné viesť aktuálnu dokumentáciu klientov v zariadení a pri izbách mať mená klientov, ktorí obývajú izbu.

Pri evakuácii klientov treba brať ohľad aj na vznik paniky a strachu klientov v zariadení pri príchode príslušníkov

a začatie evakuácie. Pri aktívnom pozorovaní sme sa stretli s neochotou spolupracovať s príslušníkmi hasičského zboru. Klienti, sa báli dať na tvár vyvážzaciú masku, ktorá je potrebná pri evakuácii zo zadymeného priestoru. Z hľadiska odporúčani pre prax je potrebné klientov zapájať a vysvetliť im ako je dôležité mať masku správne prichytenú na tvári a spolupracovať s príslušníkmi Hasičského a záchranného zboru. Počas evakuácie zo strany príslušníkov HaZZ je potrebné stále kontrolovať zdravotný stav klienta až po odovzdaní do opatery rýchlej zdravotnej služby.

V dvoch zariadeniach pre seniorov v okrese Skalica zo siedmich je vybudovaný evakuačný výťah. V troch zariadeniach pre seniorov v okrese Skalica zo siedmich nie je vybudovaný evakuačný výťah. V ostatných dvoch zariadeniach nie je evakuačný výťah potrebný, nakoľko budovy sú jednopodlažné. Aktívnym pozorovaním sme zistili že evakuačný výťah významným spôsobom pomohol ošetrovatel'kám pri evakuácii klientov zo zariadenia, pretože vedeli z vrchných podlaží naraz evakuovať väčšie množstvo klientov, ktorí boli buď úplne imobilní, alebo s obmedzenou schopnosťou pohybu. V zariadeniach, ktoré nemajú vybudovaný evakuačný výťah, prebiehala evakuácia po

schodoch a tým pádom bola veľmi zdĺhavá. Evakuačný výťah slúži aj ako ďalšia úniková cesta, urýchľuje evakuáciu a ošetrovatelkám uľahčuje evakuáciu klientov zo zariadenia. Počet evakuovaných pomocou evakuačného výťahu je vždy väčší, ako pri používaní schodiska. Pretože po schodisku sa pri imobilných klientoch mohlo evakuovať len po jednom človeku, nepočítame osoby schopné samostatného pohybu.

Elektronický požiarový systém je prítomný len v troch zariadeniach pre seniorov v okrese Skalica. V ostatných zariadeniach sa poplach vyhlasuje pomocou megafónu, alebo ústnym vyhlásením „HORÍ !!!“. Odporúčanie pre prax, pre zariadenia ktoré nemajú elektronický požiarový systém je si tento systém obstaráť, alebo vybaviť zariadenie pre seniorov aspoň hlasovou signalizáciou.

V závere je potrebné uviesť, že zodpovednosť za riadenie a organizovanie opatrení požiarnej prevencie a reakcie na požiar má riaditeľ domova pre seniorov. Riaditeľ zariadenia by mal zabezpečiť, aby všetci zamestnanci boli riadne vyškolení v oblasti požiarnej prevencie a evakuácie. Školenie by malo zahŕňať aj používanie hasiacich prístrojov. Riaditeľ zariadenia by ďalej mal pravidelne organizovať cvičenia pre personál a klientov zariadenia, ktoré

zahŕňajú evakuáciu a precvičovanie konkrétnych situácií spojených s požiarom. Zároveň je potrebné udržiavať dobrú spoluprácu s miestnymi požiarovými zložkami a ďalšími relevantnými orgánmi. Pravidelná komunikácia a organizácia spoločných cvičení môžu zvýšiť pripravenosť na núdzové situácie. V prípade požiaru, resp. núdzovej situácie prichádza do úvahy vytvorenie krízového tímu, ktorý bude mať za úlohu riadiť operácie v prípade požiaru a zabezpečiť, aby boli splnené všetky potrebné kroky na ochranu klientov ale aj zamestnancov zariadenia pre seniorov.

Protipožiarna ochrana v domove seniorov nie je len právnou povinnosťou, ale aj morálnou zodpovednosťou. Ide o oblasť, ktorej by malo byť venované maximálne úsilie a finančné zdroje, aby sa garantovalo bezpečie a pohodlie pre seniorov, ktorí si tieto zariadenia volia za svoj domov.

Zoznam použitej literatúry:

DRAGANOVÁ, H. a kol. (2006) *Sociálna starostlivosť*. Martin, Vydavateľstvo Osveta, 2006, 195 s. ISBN 978-80-8063-240-3.

EVAKUAČNÁ PODLOŽKA (2023) [online] Dostupné na: <https://vitamed.sk/sk/nemocnicne->

lozka/364-plb-lb41-h40lb41-h45-nemocnicne-lozko.html

FOLWARCZNY, L., POKORNÝ, J. (2021) *Evakuace osob*, 2. vydanie, Frýdek-Místek, Vydavateľstvo: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, Ostrava, 2021, 122 s. ISBN: 978-80-7385-245-0.

HEGYI, L., ŠTEFAN, K. (2010) *Geriatría*, 95. publikácia, Bratislava, Vydavateľstvo zdravotníckej literatúry HERBA, spol. s.r.o., 2010, 608 s. ISBN: 978-80-8171-73-6.

ONDRUŠOVÁ, J. (2011) *Stáří a smysl života*, Praha, Karolinum, 168 s. ISBN 978-80-246-1997-2.

POŽÁRNÍ BEEZPEČNOST
V POBYTOVÝCH ZAŘÍZENÍCH
SOCIÁLNÍ PÉČE – METODIKA 21
(2021) [online] Dostupné na:
<https://rpq.mpsv.cz/metodiky-a-doporucene-postupy/>.

Zákon č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 314/2001 Z. z. o ochrane pred požiarmi.

Vyhláška MV SR č. 121/2002 Z. z. o požiarnej prevencii.

Vyhlášky MV SR č. 94/2004 Z. z., ktorou sa ustanovujú technické požiadavky na protipožiarnu bezpečnosť pri výstavbe a pri užívaní stavieb .

Kontakt na autora:

Bc. Michal Ličko

Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, n.o., Bratislava

Inštitút sociálnej práce a ošetrovateľstva

MUDr. Pavla Blahu, Skalica

e-mail: michalli9999@gmail.com